

Predmet C-51/22

Zahtjev za prethodnu odluku

Datum podnošenja:

25. siječnja 2022.

Sud koji je uputio zahtjev:

Pesti Központi Kerületi Bíróság (Mađarska)

Datum odluke kojom se upućuje zahtjev:

12. siječnja 2022.

Tužitelj:

PannonHitel Pénzügyi Zrt.

Tuženik:

WizzAir Hungary Légitársaság Zrt. (Wizz Air Hungary Zrt.)

Pesti Központi Kerületi Bíróság (Središnji sud gradskih četvrti u Pešti, Mađarska)

[*omissis*] [administrativni podaci]

Odluka

u sudskom postupku između društva **PannonHitel Pénzügyi Zrt.** ([*omissis*] Budimpešta, Mađarska) [*omissis*], tužitelja,

i društva **WizzAir Hungary Légitársaság [Zrt.]** ([*omissis*] Budimpešta) [*omissis*], tuženika,

u pogledu **nadoknade kupovne cijene**

[*omissis*] [postupovna razmatranja nacionalnog prava]

Sud koji je uputio zahtjev **pokreće prethodni postupak** pred Sudom Europske unije kako bi on odgovorio na sljedeće prethodno pitanje:

Treba li članak 5. stavak 1. točku (a) te članak 8. stavak 1. točku (a) prvu alineju i članak 8. stavak 2. Uredbe (EZ) br. 261/2004 Europskog parlamenta i Vijeća od

11. veljače 2004. o utvrđivanju općih pravila odštete i pomoći putnicima u slučaju uskraćenog ukrcaja i otkazivanja ili dužeg kašnjenja leta [...] te o stavljanju izvan snage Uredbe (EEZ) br. 295/91 tumačiti na način da putnik može izravno od zračnog prijevoznika ostvariti pravo na naknadu cjelokupnog iznosa vrijednosti karte po cijeni po kojoj je kupljena, čak i ako je kartu rezervirao uz pomoć treće strane koja djeluje kao posrednik, kojoj je putnik platio cijenu karte, pri čemu je posrednik taj koji je kupio kartu od zračnog prijevoznika te [mu] je platio cijenu karte, pri čemu nije utvrđeno da posrednik djeluje u svojstvu ovlaštenog agenta zračnog prijevoznika niti da je riječ o organizatoru turističkih putovanja?

[*omissis*] [postupovna razmatranja nacionalnog prava]

Obrazloženje

Sud koji je uputio zahtjev [*omissis*] [postupovna razmatranja nacionalnog prava] u nastavku ističe okolnosti spora i pravni okvir koji je potrebno protumačiti.

Sažeti prikaz činjeničnog stanja

Tuženik je upravljao letom W63163 (od OTP-a (zračna luka Henri Coandă u Bukureštu, Rumunjska) do BLQ-a (zračna luka u Bolognii, Italija)), čiji je datum polaska bio predviđen 18. lipnja 2020. Putnik s boravištem u Rumunjskoj rezervirao je kartu za taj let na internetskoj stranici www.vola.ro kojom upravlja VOLA.RO SRL (u daljnjem tekstu: VOLA.RO), društvo koje posluje u Rumunjskoj.

U skladu s točkom 21.1. podtočkom (a) Općih uvjeta prijevoza putnika i prtljage koje je utvrdio tuženik, osim ako konvencijom ili drugim obveznim odredbama primjenjivog zakona nije drukčije predviđeno: (a) na ove opće uvjete prijevoza i svaki prijevoz koji [prijevoznik pristane] pružiti (u vezi s [putnikom] i/ili [njegovom] prtljagom) primjenjuje se mađarsko zakonodavstvo.

Putnik je platio cijenu karte društvu VOLA.RO te je ono, djelujući u vlastito ime, kupilo kartu od tuženika. U tu je svrhu pružilo putnikove osobne podatke te u njegovu korist izdalo potvrdu o rezervaciji. Društvo VOLA.RO tuženiku je platilo protuvrijednost cijene karte posredstvom vlastitog poslovnog računa na ime troškova posredovanja. U skladu s točkom III.3.3. Općih uvjeta poslovanja koje je utvrdilo društvo VOLA.RO, ono djeluje kao posrednik (u tekstu na engleskom jeziku upotrebljava se izraz „*intermediary*”) za, među ostalim, zračne prijevoznike. U skladu s točkom X.10.1., navedeno društvo također stavlja na tržište usluge paket-aranžmana, ali u predmetnom slučaju nije utvrđeno da je kupnja karte izvršena kao dio povezanog putnog aranžmana obuhvaćenog područjem primjene Direktive (EU) 2015/2302 Europskog parlamenta i Vijeća od 25. studenoga 2015. o putovanjima u paket aranžmanima i povezanim putnim aranžmanima, o izmjeni Uredbe (EZ) br. 2006/2004 i Direktive 2011/83/EU Europskog parlamenta i Vijeća te o stavljanju izvan snage Direktive Vijeća 90/314/EEZ.

U skladu s točkom XXIX.29.1. Općih uvjeta poslovanja koje je utvrdilo društvo VOLA.RO, na te se opće uvjete primjenjuje rumunjsko zakonodavstvo.

Iz spisa ne proizlazi ni to je li između društva VOLA.RO i tuženika postojao dogovor u pogledu posredovanja tuženikovih usluga.

Tuženik je otkazao predmetni let zbog pandemije uzrokovane novom vrstom koronavirusa. Putnik se povukao iz ugovora i nije pristupio zamjenskom letu. Društvo VOLA.RO od tuženika je zatražilo nadoknadu kupovne cijene karte. Ta bankovna doznaka nije funkcionirala iz tehničkih razloga, ali je tuženik uplatio iznos na poslovni račun društva VOLA.RO.

Putnik je tužitelju istodobno podnio zahtjev za odštetu protiv tuženika na koju, prema njegovu mišljenju, ima pravo na temelju Uredbom br. 261/2004. Iz spisa ne proizlazi da je društvo VOLA.RO putniku isplatilo nadoknadu.

Tužiteljevi argumenti

Tužitelj zahtijeva nadoknadu kupovne cijene karte u skladu s člankom 5. stavkom 1. točkom (a) i člankom 8. stavkom 1. točkom (a) prvom alinejom Uredbe br. 261/2004. Prema njegovu mišljenju, društvo VOLA.RO djelovalo je samo kao putni agent, ali to ne utječe na putnikovo pravo da od tuženog zračnog prijevoznika izravno zatraži nadoknadu kupovne cijene karte. Stoga tužitelj, kao pravni slijednik [putnika], također može zahtijevati nadoknadu izravno od tuženika.

Tužitelj smatra da se člankom 5. stavkom 1. i člankom 7. stavkom 1. Uredbe br. 261/2004 izričito utvrđuje da pružanje pomoći i nadoknadu cijene karte treba izvršiti u korist putnika.

Tužitelj se poziva na presudu koju je Sud Europske unije donio u predmetu C-601/17, prema kojoj, u skladu s člankom 2. točkom (f) Uredbe br. 261/2004, putnik, kao dio cijene karte, u biti može zahtijevati i proviziju koju mu je naplatio ovlaštenu agent zračnog prijevoznika, pod uvjetom da je potonji zračni prijevoznik bio upoznat s tom provizijom (točke 13., 16. i 20.).

Tužitelj stoga smatra da nije važno je li putnik kartu kupio izravno od tuženika ili posredstvom društva VOLA.RO koje djeluje kao posrednik.

Tuženikovi argumenti

Tuženik ne osporava da ima obvezu izvršiti nadoknadu kao posljedicu otkazivanja leta, ali, prema njegovu mišljenju, tu obvezu treba ispuniti u korist društva VOLA.RO, a ne u korist putnika.

Tvrđi da, prema jezičnom značenju izraza „nadoknada”, cijenu karte može nadoknaditi samo onoj osobi od koje je primio taj iznos. Navodi da putniku nije izdao kartu.

Kad je riječ o spornoj rezervaciji karte, tuženik je primio samo uplatu od društva VOLA.RO te mu je već nadoknadio uplaćeni iznos. Napominje da, kada bi putnik ili njegov pravni slijednik također imali pravo na nadoknadu, tuženik bi isti iznos morao isplatiti dva puta.

Tuženik se poziva na presudu koju je Sud Europske unije donio u predmetu C-163/18. U skladu s tom presudom, u slučaju da putnik ima pravo tražiti nadoknadu od organizatora paket-aranžmana na temelju Direktive 90/314/EEZ, koja je stavljena izvan snage, nadoknadu za cijenu karte ne može tražiti od zračnog prijevoznika (točke 31., 35. i 44.).

Osim toga, tuženik se poziva na članak 6:212 stavak 3. prvu rečenicu a Polgári törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvényja (Zakon br. V iz 2013. kojim se uspostavlja Građanski zakonik, u daljnjem tekstu: Građanski zakonik). U skladu s tom odredbom, u slučaju retroaktivnog raskida ugovora sa zajedničkom suglasnošću dolazi do poništenja pruženih usluga.

Tuženik tvrdi da putnikovo povlačenje odgovara retroaktivnom raskidu sa zajedničkom suglasnošću. S obzirom na to, potrebno je poništiti pruženu uslugu koja se sastoji od isplate kupovne cijene. Međutim, uključujući u ovom slučaju, kupovna se cijena može nadoknaditi samo onome tko ju je prvotno platio, odnosno društvu VOLA.RO.

Kao primjer situacije usporedive s onom u spornom predmetu, tuženik navodi slučaj poduzeća koja kupuju zrakoplovne karte vlastitim zaposlenicima. U slučaju otkazanog leta, pravo na nadoknadu nemaju zaposlenici, koji su stvarni putnici, nego poduzeće koje je kupilo karte.

Primjenjivo nacionalno pravo

Prema mišljenju suda koji je uputio zahtjev, o predmetnom sporu treba odlučivati na temelju Uredbe [br. 261/2004] koja ima izravan učinak i izravno je primjenjiva. Kad je riječ o mađarskim propisima, valja navesti Građanski zakonik čijim se člankom 6:59 stavkom 1. utvrđuje načelo ugovorne slobode, dok se njegovim člancima 6:77 do 6:81 predviđa da se opći uvjeti poslovanja smatraju dijelom ugovora.

U skladu s člankom 6:[212] stavkom 3. prvom rečenicom Građanskog zakonika, u slučaju retroaktivnog raskida ugovora sa zajedničkom suglasnošću (*felbontás*), poništavaju se pružene usluge.

U skladu s člankom 1. stavkom 1. a légi személyszállítás szabályairól szóló 25/1999. (II. 12.) Korm. rendeletera (Vladina uredba 25/1999 od 12. veljače kojom

se uređuje zračni prijevoz putnika), na ugovor o zračnom prijevozu putnika sklopljen između putnika i zračnog prijevoznika (u daljnjem tekstu zajedno: stranke) primjenjuju se opće odredbe [Građanskog zakonika] koje se odnose na ugovore, kao i odredbe Građanskog zakonika koje se odnose na povezane ugovore te, podredno, odredbe ove uredbe.

U skladu s člankom 3. stavkom 1. navedene uredbe, zračni prijevoznik u svojim općim uvjetima prijevoza utvrđuje detaljne uvjete iz ugovora o zračnom prijevozu putnika koji nisu utvrđeni Građanskim zakonikom ni ovom uredbom. Opći uvjeti prijevoza uređuju se odredbama Građanskog zakonika koje se odnose na opće uvjete poslovanja.

Primjenjivo pravo Unije

U skladu s člankom 3. stavkom 1. prvom rečenicom Uredbe (EZ) br. 593/2008 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. lipnja 2008. o pravu koje se primjenjuje na ugovorne obveze (Rim I) (u daljnjem tekstu: Uredba Rim I), na ugovor se primjenjuje pravo koje su stranke izabrale. U skladu s člankom 6. stavkom 2. te uredbe, izbor prava također se odnosi, uz određena ograničenja, na potrošačke ugovore.

Relevantne odredbe Uredbe br. 261/2004:

Članak 1.

Predmet

1. Ovom se Uredbom utvrđuju, prema ovdje navedenima uvjetima, minimalna prava koja imaju putnici kada:

[...]

(b) im je let otkazan;

[...]

Članak 2.

Definicije

Za potrebe ove Uredbe:

[...]

(f) „karta” znači važeći dokument koji daje pravo na prijevoz ili neki ekvivalent tome koji nije u papirnatom obliku, uključujući i elektronički oblik, koji je izdao ili ovjerio zračni prijevoznik ili ovlaštenu agenciju;

[...]

Članak 5.

Otkazivanje leta

1. U slučaju otkazivanja leta, dotični putnici:

(a) imaju pravo na pomoć od strane stvarnog zračnog prijevoznika u skladu s člankom 8.; [...]

[...]

Članak 7.

Pravo na odštetu

1. Pozivanjem na ovaj članak, putnici ostvaruju pravo na odštetu u iznosu od:

[...]

3. Odšteta iz stavka 1. platit će se u gotovini, elektronskim bankovnim transferom, bankovnim nalogom ili bankovnim čekovima ili, uz pisanu suglasnost putnika, u putnim vaučerima i/ili drugim uslugama.

[...]

Članak 8.

Pravo na vraćanje prevoznine ili preusmjerenje

1. Upućivanjem na ovaj članak, putnicima se nudi izbor između:

(a) – nadoknade u roku od 7 dana, u skladu s člankom 7. stavkom 3., cjelokupnog iznosa vrijednosti karte po cijeni po kojoj je kupljena, za dio ili dijelove putovanja koji nisu realizirani i za dio, ili dijelove putovanja koji su već ostvareni, ako let više služi svrsi prvotnog plana putovanja putnika, zajedno sa, kada je to primjereno,

[...]

Sud Europske unije

U predmetima C-601/17 i C-163/18 Sud Europske unije ispitivao je slična pitanja onima u ovom sporu, ali, prema mišljenju suda koji je uputio zahtjev, presude donesene u tim predmetima ne pružaju jasne smjernice u pogledu pravnog pitanja koje se postavlja u predmetnom slučaju.

Objašnjenje prethodnog pitanja

Kao prvo, sud koji je uputio zahtjev ispitao je koje se pravo primjenjuje na sporne pravne odnose. U skladu s prethodno navedenim člankom 3. stavkom 1. Uredbe Rim I i u skladu s točkom XXIX.29.1. Općih uvjeta poslovanja koje je utvrdilo društvo VOLA.RO, na pravni odnos između putnika i društva VOLA.RO primjenjuje se rumunjsko pravo.

U skladu s navedenom odredbom Uredbe Rim I i točkom 21.1. podtočkom (a) Općih uvjeta prijevoza koje je utvrdio tuženik, na ugovor o zračnom prijevozu putnika između putnika i tuženika, kao i na pravni odnos između društva VOLA.RO i tuženika primjenjuje se mađarsko pravo.

Budući da su Rumunjska i Mađarska države članice Europske unije, pravno pitanje koje se pojavljuje u sporu prije svega treba riješiti na temelju Uredbe br. 261/2004 koja ima izravan učinak i izravno je primjenjiva. U tu je svrhu potrebno protumačiti navedenu uredbu.

Budući da je riječ o odredbama prava Unije, Sud Europske unije ima isključivu nadležnost za njihovo tumačenje (članak 267. UFEU-a). Stoga, prije odlučivanja o meritumu predmeta treba prekinuti postupak te, na temelju članka 267. UFEU-a, od Suda Europske unije zatražiti da u prethodnom postupku donese odluku o pitanju postavljenom u izreci ove odluke.

Razlozi za to jesu sljedeći:

Na internetskoj stranici www.vola.ro, koja je dostupna i na engleskom, putnici mogu izravno pretraživati letove koji odgovaraju njihovim planovima putovanja te mogu rezervirati i platiti odgovarajuće karte i usluge, ali osoba koja obavlja rezervaciju kod zračnog prijevoznika jest društvo VOLA.RO.

Iz teksta Uredbe br. 261/2004 jasno ne proizlazi na koji način treba ocijeniti djelovanje posrednika treće strane poput navedenoga, kojeg se ne može smatrati ovlaštenim agentom zračnog prijevoznika za potrebe članka 2. točke (f) navedene uredbe te se uslugu koju pruža također ne može smatrati dijelom paketa za potrebe članka 8. stavka 2. te uredbe.

U skladu s člankom 5. stavkom 1. točkom (a) i člankom 8. stavkom 1. točkom (a) Uredbe br. 261/2004 putnici imaju pravo na pomoć i nudi im se određeni izbor. Kad je riječ o načinima plaćanja, u prvoj alineji navedenog članka 8. stavka 1. točke (a) upućuje se na članak 7. stavak 3. te uredbe. U skladu s potonjom odredbom, nadoknada se može izvršiti u putnim vaučerima i/ili drugim uslugama samo uz pisanu suglasnost putnika. Za razliku od članka 7. stavka 1. te uredbe, navedenim se odredbama izričito ne utvrđuje da putniku treba nadoknaditi kupovnu cijenu, iako je to vjerojatno bila namjera zakonodavca, uzimajući u obzir i tekst članka 8. stavka 2. te uredbe. Točno je da, s jezičnog gledišta, izraz „nadoknada” („reimbursement”) treba tumačiti na način da zračni prijevoznik

može izvršiti nadoknadu samo onoj osobi koja je tom prijevozniku platila kupovnu cijenu.

Odgovor na postavljeno pitanje utječe na odluku koju mora donijeti sud koji je uputio zahtjev s obzirom na to da, u slučaju da putnik ima pravo izravno zahtijevati nadoknadu, odluka će ići na štetu tuženika. U slučaju da putnik nema pravo izravno zahtijevati naknadu, tužbu će trebati odbiti ili pak naložiti dodatno prikupljanje dokaza u pogledu toga treba li društvo VOLA.RO smatrati tužnikovim ovlaštenim agentom.

Odluku o tom pitanju potrebno je donijeti i sa stajališta pravne sigurnosti kako bi se zajamčilo da putnici prime nadoknadu, od zračnog prijevoznika ili od posrednika, kao i to da zračni prijevoznici tu obvezu ne moraju ispuniti dva puta.

Sud Europske unije još se nije očitovao o tom pitanju pa se ne može govoriti o „*acte clair*”.

Kad je riječ o sudskoj praksi koju su navele stranke, presuda donesena u predmetu C-601/17 odnosila se na slučaj u kojem nije bilo sporno da je putni agent djelovao kao ovlašten agent zračnog prijevoznika, dok se presuda donesena u predmetu C-163/18 odnosila na slučaj u kojem se putnikovo pravo na nadoknadu od organizatora putovanja temeljilo na posebnom zakonu.

Tumačenje nije dovoljno očito kako bi se mogla isključiti svaka razumna sumnja u smislu „*acte clair*”. Konkretno: u skladu s navedenim, iz samog teksta Uredbe ne može se nedvojbeno zaključiti može li putnik, u slučaju poput ovoga, izravno zahtijevati naknadu od zračnog prijevoznika.

S druge strane, sud koji je uputio zahtjev po službenoj je dužnosti znao, na temelju pretraživanja izvršenih na internetu, da se, u skladu s priopćenjem koje je Europska komisija objavila na svojoj internetskoj stranici (https://ec.europa.eu/info/live-work-travel-eu/consumer-rights-and-complaints/enforcement-consumer-protection/coordinated-actions/air-travel_en) te u skladu s prilogom tom priopćenju, šesnaest zračnih prijevoznika, među kojima je i tuženik, obvezalo putnicima izravno nadoknaditi cijenu karte koju su kupili putem posrednika u slučaju da putnik naiđe na poteškoće s isplatom nadoknade od posrednika. U posljednjoj točki priopćenja navodi se sljedeće: „*Passengers who booked their flight through an intermediary and have difficulties getting reimbursement from the intermediary can turn to the airline and request to be refunded directly. Airlines are expected to inform passengers about this possibility and any conditions for requesting a direct refund on their websites*”.

Osim toga, sličan se sadržaj nalazi u posljednjem retku tablice priloga kojemu je potrebno pristupiti na navedenoj internetskoj stranici (https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/overview_of_measures_that_airlines_should_take.docx.pdf). U skladu s njime, ako zakonskom ili ugovornom odredbom nije određeno drukčije, zračni prijevoznici, kao opće pravilo, putnicima moraju izravno isplatiti nadoknadu: „*Accept direct reimbursement claims from the*

passenger unless specific legislation applies (e.g. in the context of package travel) or where contractual arrangements between the parties involved validly provide otherwise. This can be done by designing booking process in a way that allows passengers to claim reimbursement directly from the airline when necessary”.

Prema mišljenju suda koji je uputio zahtjev, da je postavljeno pitanje nedvosmisleno ili da je na njega u nekoj ranijoj presudi već odgovoreno, ne bi bili potrebni sporazumi između Komisije i zračnih prijevoznika, kao ni njihovo dobrovoljno preuzimanje obveza.

[omissis] [postupovna razmatranja nacionalnog prava]

Budimpešta, 12. siječnja 2022.

[omissis] [potpisi]

RADNI DOKUMENT